

Valtakunnallinen torien kehittämisprojekti – alueellisten torikiertojen organisointi

Viimeiset vuodet maamme torikauppa on polkenut lähes paikoillaan. Useimmat torit ovat eläneet kunnolla vain kesäsesongin ajan ja todella toimivia maamme noin 400 kauppatorista on vain muutamia kymmeniä. Tämä on huomattu myös alan sisällä, ja mm. Tori- ja markkinakaupan keskusjärjestöllä onkin käynnistynyt valtakunnallinen torienkehittämisprojekti, jossa pyritään vilkastuttamaan maamme torikauppaa mm. alueellisten torikiertojen pohjalta.

Toimiva malli toritoimintamme järjestämiseksi löytyy Keski-Euroopasta, jossa useimmat torit on saatu toimimaan järkevällä keskittämällä. Tällöin ainoastaan suurimpien asutuskeskusten pääkauppatorit ovat päivittäin avoinna. Sen sijaan pienempien kaupunkien, kaupunginosatorien ja maaseutupaikkojen toritoiminta on järjestetty siten, että syntyy järkeviä alueellisia kiertoja. Tällöin paikkakunnalla A päätoripäivä on aina maanantai, paikkakunnalla B 30 km:n päässä päätoripäivä on tiistai, paikkakunnalla C 20 km:n päässä keskiviikkona jne... Tämänkaltainen hyvin suunniteltu ja säännöllisesti toistuva kierto on ainoa toimiva malli, joka takaa alaan investoiville yrittäjille riittävät edellytykset toimeentuloon ja antaa varmuuden kuluttajille siitä koska ko. yrittäjien tarjoamat palvelut ovat saatavilla. Malli sopii erityisen hyvin erikoiskaupan palveluiden hupenemisesta kärsiville laajoille alueille ruuhka-Suomen ulkopuolella.

TÄHÄN KAAVAKUVA ALUEELLISESTA TORIKIERROSTA!!!

Hyviä puolia alueellisessa torikierrossa ovat mm:

- + tarjoaa järkevän määrän kauppapäiviä eli liiketaloudellisesti järkevät lähtökohdat yrittäjille
- + kierto on logistisesti järkevää, vrt. kuljetuskustannusten nousu
- + tuo palveluita sinne missä ne muuten puuttuvat
- + työllistää lukuisia uusia kauppiaita
- + tarjoaa lähiruualle markkinointikanavan, joka siltä muuten usein puuttuu
- + tarjoaa lukuisille PK-yrityksille uuden järkevän jakelukanavan niiden tuotteille
- + tarjoaa monille paikkakunnille todellista ”kasvojen kohotusta” ja uskon palauttamista niiden elinvoimaan

Käytännön toteutus vaatii huolellista suunnittelua

Toritoiminnan järjeistämiseen tarvitaan kuitenkin alueellista yhteistyötä mm. eri kuntien, torikauppiasyhdistysten, keskustojen kehittämissyhdystysten, TE-keskusten ja eri viranomaisten kanssa. Tästä on jo runsaasti kokemusta, että tämä yhteistyö ei toimi, ellei joku käytä aikaa ja vaivaa saadakseen perinteisesti nurkkakuntaisesti ”silmälaput” silmillä toimivat alueelliset toimijat puhaltamaan yhteen hiileen.

Tilannetta helpottaa kuitenkin viime aikainen kuntakoon kasvu ja kuntien välisen seudullisen yhteistyön kehittyminen. Suositeltavaa olisi, että kunkin alueen toritoiminnasta vastaavat tahot kutsuttaisiin yhdessä miettimään, kenellä olisi käytännössä parhaat edellytykset vastata koko alueen toritoiminnasta. Käytännössä eri alueiden ratkaisumallit alueellisen torikierron vetäjästä voivat olla hyvinkin erilaisia. Olennaista on vain se, että käytännössä alueensa toreista vastaavalla yhteisöllä on käytettävissään riittävät resurssit, ammattitaito ja kokemus torien käytännön ylläpidosta. Alueellisesta torikierrosta voi siis vastata yhtä hyvin kunta, yksityinen yritys, torikauppiasyhdistys, keskustan kehittämissyhdystys tai muu vastaava toimija, kunhan kaikki kriteerit muuten täyttyvät.

Esimerkkinä mainittakoon vaikkapa maakuntapäätkaupunki, jonka torivastaava ja -valvojat ottavat huolehtiakseen joka arkipäivä aukiolevan päätkauppatorin lisäksi saman talousalueen useamman ympäryskunnan torit, joille sovitaan yhteisesti kullekin oma nimikkotoripäivä tai -päivät ja oma toriaika. Näin muodostuu järkevä alueellinen torikierto, joka palvelee parhaalla mahdollisella tavalla niin alueen asiakkaita kuin kauppiaitakin.

Vastaavasti alueellinen torikierto voi yhtähyvin toimia sopimus pohjalta, jossa useampi saman alueen kunta tai muu torin ylläpitäjä sopii kullekin paikkakunnalle omat nimikkotoripäivät ja toriajat. Tämänkaltaisia ainakin osittaisia torikiertoja on muodostunut aikojen saatossa puolivahingossa. Näiden myötä on syntynyt useita maamme toimivimpia toripäiviä. Esimerkkeinä mainittakoon Kankaanpään toripäivä joka torstai ja Karkkilan toripäivä joka perjantai. Näistä on muodostunut vuosien saatossa alueellisesti erittäin merkittäviä kauppapäiviä. Mainittakoon, että Kankaanpäässä torstain toripäivä kokoaa kävijöitä niin laajalta alueelta, että se on viikon vilkkain kauppapäivä paikkakunnalla ja sen ympärille rakentuvat myös kiinteiden kauppajen tarjoukset ja markkinointi.

Alueellista torikiertoa suunnitellessa kannattaa mukana olla kaikki sidosryhmät, joihin torikierto vaikuttaa, kuten esim:

- kunnalliset päättäjät, nykyiset toritoiminnasta vastaavat ja torivalvojat, keskustojen kehittämissyhdystykset, alueen torikauppiat tai heidän edustajansa, paikalliset ProAgrarian edustajat (paikalliset alkutuottajat), paikalliset käsityöläisten järjestöt, paikalliset yrittäjäyhdistykset jne...
- Suunnitellessa ryhmä saattaa tuntua isolta, mutta käytännössä se karsiutuu pian selkeäksi työryhmäksi, mutta kaikki sidosryhmät tuntevat alusta saakka tullessa huomioiduksi.
- Yksimielisyyttä ei tarvitse, eikä voikaan kaikista asioista saada kaikkien kanssa. Olennaista on, että lopputuloksena on toimiva ja kaikkien hyväksyttävissä oleva toimiva alueellinen torikierto.
- Alueellinen torikierto tarvitsee yleensä jonkun käytännön työtä koordinoivan henkilön vähintään vuoden ajaksi.
- Suunnitteluun/ sopimiseen kannattaa varata yleensä vuodesta puoleen vuoteen. Käytännössä kierto kannattaa aina aloittaa keväällä torisesongin muutenkin käynnistyessä.

Tori- ja markkinakaupan Keskusjärjestö pyrkii neuvomaan ja auttamaan kaikin mahdollisin tavoin niitä tahoja, jotka omalla alueellaan lähtevät rakentamaan toimivaa alueellista torikiertoa. Olennaista on seutukuntien/ talousalueiden vapaaehtoisuus.

Mitä tarvitaan, jotta alueellisia torikiertoja päästään toteuttamaan mahdollisimman tehokkaasti:

Valtakunnalliselle torienkehittämisprojektille tarvitaankin nyt julkinen tuki ja rahoitus. Pysyvien positiivisten tulosten saamiseksi tarvitaan vähintään 5-10 vuoden määrätietoinen työ.

Esitämmekin nyt, että hallitus osoittaisi seuraavasta budjetistaan varat Tori- ja Markkinakaupan Keskusjärjestölle torien alueellista kiertoa koordinoivien 1-2 valtakunnallisen toriasiamiehen palkkaamiseen ja heidän toiminnastaan syntyvien kulujen kattamiseen. Julkisen rahantarve olisi käsittääksemme n. 100.000 euroa vuodessa. Mielestämme varoja tulisi varata minimissään 5 vuoden projektille.

Muistutamme, että yhden alueellisen torikierron synnyttämiseen menee 1-2 vuotta, jonka jälkeen ne pystyvät toimimaan lähes omillaan/ omalla painollaan.

TORITOIMINNAN MAHDOLLISUUKSIA

Avainsanoja:

- 1. KESKITTÄMINEN**
- 2. YHTEISTYÖ**
- 3. KALUSTO / ESILLEPANO**

Lähtökohtana täytyy olla se, että luodaan toritoiminnalle sellaiset puitteet, että pystytään toimimaan **liiketaloudellisesti** järkevältä pohjalta.

- toripäivien ja myyntiajan sopiminen kuluttaja/ kauppiasystävälliseksi
- torien markkinointi
- toritoiminnan "yksityistäminen"
- toripäivien ketjuttaminen ja alueelliset torikierrot
- päätökset ovat pakostakin luonteeltaan alueellisia, yksi paikkakunta ei yksin pysty korjaamaan tilannetta muuten kuin olemalla aktiivinen aloitteentekijä omalla seudullaan
- koulutusta/ tiedotusta tarvitaan kipeästi
- kaluston kehittäminen
- riittävä toritekniikka